(23) بەشی میرات

(1) موسڵمان میرات لە کافر نابات و کافریش لە موسڵمان

953 عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ (t): أَنَّ النَّبِيَّ (e) قَالَ: ((لَا يَرِثُ الْمُسْلِمُ الْكَافِرَ، وَلَا يَرِثُ الْكَافِرُ الْمُسْلِمَ)). [بخاري/ الفرائض/ 6383]

لە (أسامة)ی کوڕی (زيد)(t) وە: پێغەمبەر (e) فەرموویەتی: ((نە موسڵمان میرات لە کافر دەبات نەکافریش لە موسڵمان)).

(2) میرات بدەن بە شایستەو خاوەنەکانی

954ـ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ (t) عَنْ رَسُولِ اللَّهِ (e) قَالَ: ((أَلْحِقُوا الْفَرَائِضَ بِأَهْلِهَا، فَمَا تَرَكَتِ الْفَرَائِضُ فَلِأَوْلَى رَجُلٍ ذَكَرٍ)). [بخاري/ الفرائض/ 6351]

(ابن عباس) (t) دەڵێت: پێغەمبەری خوا(e) فەرموویەتی: (میرات بدەن بە شایستەو خاوەنەکانی ، ئەوەی بەجێدەمێنێت بۆ یەکەم پیاوی نێرینەیە)).

(3) میراتی (کلالە)

955ـ عَنْ جَابِرِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ (t) قَالَ: دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ (e) وَأَنَا مَرِيضٌ لَا أَعْقِلُ، فَتَوَضَّأَ، فَصَبُّوا عَلَيَّ مِنْ وَضُوئِهِ فَعَقَلْتُ، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّمَا يَرِثُنِي كَلَالَةٌ، فَنَزَلَتْ آيَةُ الْمِيرَاثِ، فَقُلْتُ لِمُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ: ﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ﴾ [النساء: 176]؟ قَالَ: هَكَذَا أُنْزِلَتْ. [بخاري/ الوضوء/ 191]

(جابر)ی کوڕی (عبدالله) دەڵێ: پێغەمبەر (e) هات بۆ سەردانم کە من نەخۆش بووم هۆشم نەبوو، دەست نوێژی گرت لە ئاوی دەست نوێژەکەیان پرژاند بەسەرما منیش هۆشم کردەوە. وتم: ئەی پێغەمبەری خوا من میراتگرانم (کلالە)ەن }واتا:کور و باوك { ئیتر ئایەتی میرات هاتە خوارەوە، بە (محمد)ی کوڕی (المنکدر)م وت: ﴿يستفتونك قل الله يفتيكم في الكلالة﴾ النساء: 176. وتی: هەروا دابەزیوە.

956ـ عَنْ مَعْدَانَ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ: أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ (t) خَطَبَ يَوْمَ جُمُعَةٍ، فَذَكَرَ نَبِيَّ (e) وَذَكَرَ أَبَا بَكْرٍ، ثُمَّ قَالَ: إِنِّي لَا أَدَعُ بَعْدِي شَيْئًا أَهَمَّ عِنْدِي مِنَ الْكَلَالَةِ، مَا رَاجَعْتُ رَسُولَ اللهِ (e) فِي شَيْءٍ مَا رَاجَعْتُهُ فِي الْكَلَالَةِ، وَمَا أَغْلَظَ لِي فِي شَيْءٍ مَا أَغْلَظَ لِي فِيهِ، حَتَّى طَعَنَ بِإِصْبَعِهِ فِي صَدْرِي، وَقَالَ: ((يَا عُمَرُ، أَلَا

تَكْفِيكَ آيَةُ الصَّيْفِ الَّتِي فِي آخِرِ [سُورَةِ] النِّسَاءِ)). وَإِنِّي إِنْ أَعِشْ أَقْضِ فِيهَا بِقَضِيَّةٍ يَقْضِي بِهَا مَنْ يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَمَنْ لَا يَقْرَأُ الْقُرْآنَ.

لە(معدان)ی كوڕی (أبي طلحة)وە: كە (عمر)ی كوڕی (الخطاب)لە ڕۆژی جومعەدا وتاریداو باسی پێغەمبەر (e) و ئەبو بەكری كرد، پاشان وتی: من هیچ شتێك پاش خۆم بەجێناهێڵم گرنگتربێت لە لام لە (كلالە) هیچ كاتێك مشت ومڕم لەگەڵ پێغەمبەر (e) نەكردووە ئەمەندەی كە لە (كلالە)ەدا كردوومە، هیچ كاتێك ئەویش لەگەڵم توندوتیژ نەبووە ئەوەندەی لەوەدا توندوتیژبووە، تاوەكوو جارێكیان پەنجەی كوتایە سنگم و و فەرمووی: ((ئەی عومەر ئەرێ ئایەتە هاوینەكەت بەس نیيە كە لە كۆتایی سورەتی (النساء)دایە [بۆیە پێی ئەوترێت ئایەتی هاوینە چونكە لە هاویندا هاتۆتە خوارەوە]. من ئەگەر باقی بیێ بڕیارێكی ئەو تۆی لەبارەوە ئەدەم كە كەسێك قورئان خوێن بێت و كەسێكیش قورئان خوێن نەبێت پەیڕەوی بكات.

(4) دواهەمین ئایەتێك دابەزیوە ئایەتی (الكلالە)ەیە

957ـ عَنِ الْبَرَاءِ (t): أَنَّ آخِرَ سُورَةٍ أُنْزِلَتْ تَامَّةً سُورَةُ التَّوْبَةِ، وَأَنَّ آخِرَ آيَةٍ أُنْزِلَتْ آيَةُ الْكَلَالَةِ. بخ المغازي/ 4105]

لە (البراء)ی كوڕی (عازب)ەوە دەگێڕنەوە: كە دواهەمین سورەت كە بەتەواوەتی دابەزیووە سورەتی (التوبة)ەیە، وە دواهەمین ئایەتیش كە دابەزیووە ئایەتی (الكلالە)ەیە.

(5) هەر كەس ماڵ و داراییەكی جێهێشت بۆ میرات گرەكانێتی

958ـ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (t): أَنَّ رَسُولَ (e) كَانَ يُؤْتَى بِالرَّجُلِ الْمَيِّتِ عَلَيْهِ الدَّيْنُ، فَيَسْأَلُ: ((هَلْ تَرَكَ لِدَيْنِهِ مِنْ قَضَاءٍ)). فَإِنْ حُدِّثَ أَنَّهُ تَرَكَ وَفَاءً صَلَّى عَلَيْهِ، وَإِلَّا قَالَ: ((صَلُّوا عَلَى صَاحِبِكُمْ)). فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْفُتُوحَ قَالَ: ((أَنَا أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ، فَمَنْ تُوُفِّيَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَعَلَيَّ قَضَاؤُهُ، وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَهُوَ لِوَرَثَتِهِ)). [بخاري/ الكفالة/ 2176]

(أبو هريرة)(t) دەڵێ: پێغەمبەر (e) پیاوی مردوویان دەهێنایە خزمەتی كە قەرزی لە سەربووایە پرسیاری دەكرد ((ئایا بەشی قەرزەكەیی جێهێشتووە)) ئەگەر پێیان بوتایە بەشی دانەوەی قەرزەكەی جێهێشتووە نوێژی لەسەر دەكرد، ئەگەر نا دەیفەرموو: ((نوێژ لەسەر هاوەڵەكەتان بكەن)). هەتا كاتێ خوا دەرووی خێری لێكردەوە. فەرمووی: ((من لە پێشترم بۆ موسڵمانان لە خۆیان هەر كەسێك مردوو قەرزی لەسەربوو ئەوە دانەوەی لەسەر منە، هەركەسیش ماڵ و سامانێكی جێهێشت ئەوە بۆ میراتگرەكانی دەبێت)).